

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

27 martie 2014*

„Trimitere preliminară — Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene — Articolul 47 — Dreptul la o cale de atac efectivă — Taxe judiciare în cazul introducerii unui apel în materie de drept social — Punerea în aplicare a dreptului Uniunii — Lipsă — Domeniul de aplicare al dreptului Uniunii — Necompetența Curții”

În cauza C-265/13,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Juzgado de lo Social n° 2 de Terrassa (Spania), prin decizia din 3 mai 2013, primită de Curte la 15 mai 2013, în procedura

Emiliano Torralbo Marcos

împotriva

Korota SA,

Fondo de Garantía Salarial,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din doamna R. Silva de Lapuerta, președinte de cameră, domnul K. Lenaerts (raportor), vicepreședinte al Curții, și domnii J. L. da Cruz Vilaça, J.-C. Bonichot și A. Arabadjiev, judecători,

avocat general: domnul N. Jääskinen,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru guvernul spaniol, de S. Centeno Huerta, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de I. Martínez del Peral și de H. Krämer, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: spaniola.

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Torralbo Marcos, pe de o parte, și Korota SA (denumită în continuare „Korota”) și Fondo de Garantía Salarial (Fondul de garantare salarială, denumit în continuare „Fogasa”), pe de altă parte, cu privire la plata indemnizației datorate domnului Torralbo Marcos în urma concedierii sale de către Korota, societate aflată în reorganizare judiciară.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Directiva 2008/94/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2008 privind protecția lucrătorilor salariați în cazul insolvenței angajatorului (JO L 283, p. 36) prevede la articolul 1 alineatul (1):

„Prezenta directivă se aplică creanțelor salariaților care izvorăsc din contracte de muncă sau raporturi de muncă încheiate cu angajatori care sunt în stare de insolvență în sensul articolului 2 alineatul (1).”

- 4 Potrivit articolului 2 alineatul (1) din această directivă:

„În sensul prezentei directive, un angajator este considerat a fi în stare de insolvență în cazul în care a fost formulată o cerere privind deschiderea unei proceduri colective întemeiate pe insolvența angajatorului, prevăzută de actele cu putere de lege și de actele administrative ale unui stat membru, implicând lipsirea, în tot sau în parte, a angajatorului de activele sale și numirea unui judecător sindic sau a unei persoane care exercită o funcție similară, iar autoritatea care este competentă în temeiul dispozițiilor menționate:

- (a) fie a hotărât instituirea procedurii,
- (b) fie a constatat că întreprinderea sau unitatea angajatorului a fost definitiv închisă și că activele disponibile sunt insuficiente pentru a justifica instituirea procedurii.”

- 5 Potrivit articolului 3 primul paragraf din directiva menționată:

„Statele membre iau măsurile necesare pentru a asigura că instituțiile de garantare asigură, sub rezerva articolului 4, plata creanțelor neachitate ale lucrătorilor salariați care rezultă din contracte de muncă sau raporturi de muncă, inclusiv, în cazurile prevăzute de dreptul intern, compensația pentru încetarea raporturilor de muncă.”

Dreptul spaniol

- 6 Articolul 2 din Legea 1/1996 privind asistența judiciară gratuită (Ley 1/1996 de asistencia jurídica gratuita) din 10 ianuarie 1996 (BOE nr. 11 din 12 ianuarie 1996, p. 793, denumită în continuare „ley 1/1996”), intitulat „Domeniul de aplicare personal”, prevede:

„În termenii și în limitele prezentei legi și ale tratatelor și ale convențiilor internaționale în materie încheiate de Regatul Spaniei, au dreptul la asistență judiciară gratuită:

[...]

d) în litigiile de muncă și asigurări sociale, în plus, lucrătorii și beneficiarii sistemului de securitate socială, atât pentru apărarea în justiție, cât și pentru exercitarea unor acțiuni care vizează asigurarea efectivității drepturilor din sfera dreptului muncii în cadrul procedurilor de reorganizare judiciară.”

- 7 Articolul 6 din ley 1/1996, intitulat „Conținutul material al dreptului”, este redactat în termenii următori:

„Dreptul la asistență judiciară gratuită cuprinde următoarele prestații:

[...]

5. Scutirea de la plata taxelor judiciare, precum și de la plata garanțiilor necesare pentru introducerea acțiunilor.”

- 8 Sub titlul „Domeniul de aplicare al taxei pentru exercitarea competenței jurisdicționale de către instanțele civile, de contencios administrativ și pentru litigii de muncă și asigurări sociale”, articolul 1 din Legea 10/2012 privind reglementarea anumitor taxe din sfera administrării justiției și a Institutului Național de Toxicologie și Medicină Legală (Ley 10/2012 por la que se regulan determinadas tasas en el ámbito de la Administración de Justicia y del Instituto Nacional de Toxicología y Ciencias Forenses) din 20 noiembrie 2012 (BOE nr. 280 din 21 noiembrie 2012, p. 80820, denumită în continuare „ley 10/2012”) prevede:

„Taxa pentru exercitarea competenței jurisdicționale de către instanțele civile, de contencios administrativ și pentru litigii de muncă și asigurări sociale are caracter statal și este impusă în mod egal pe întregul teritoriu național în cazurile prevăzute de prezenta lege. [...]”

- 9 Articolul 2 din legea menționată, intitulat „Faptul generator al taxei”, este redactat astfel:

„Constituie fapt generator al taxei exercitarea competenței judiciare ca urmare a îndeplinirii următoarelor acte de procedură:

[...]

f) formularea unui apel sau a unui recurs în fața unei instanțe pentru litigii de muncă și asigurări sociale.”

- 10 Articolul 3 din legea menționată, intitulat „Persoana obligată la plata taxei”, prevede la alineatul 1:

„Este obligată la plata taxei persoana care solicită exercitarea competenței jurisdicționale și care realizează faptul generator.”

11 Articolul 4 alineatele 2 și 3 din aceeași lege, care tratează scutirea de taxă, este redactat în termenii următori:

„2. Sunt scutite în orice situație de la plata taxei persoanele menționate mai jos:

a) persoanele cărora li s-a recunoscut dreptul la asistență judiciară gratuită care fac dovada faptului că îndeplinesc condițiile pentru a beneficia de aceasta potrivit reglementării.

[...]

3. În fața instanțelor pentru litigii de muncă și asigurări sociale, lucrătorii, fie salariați, fie independenți, beneficiază de o scutire de 60 % din valoarea taxei corespunzătoare pentru introducerea de apeluri și de recursuri.”

12 Articolul 5 alineatul 3 din ley 10/2012, consacrat perceperii taxei, prevede:

„În fața instanțelor pentru litigii de muncă și asigurări sociale, plata taxei trebuie efectuată la momentul introducerii apelului sau a recursului.”

13 Baza de calcul a taxei este definită la articolul 6 din legea menționată. Articolul 7 din aceasta, care privește determinarea taxei, stabilește, în principiu, această taxă la suma de 500 de euro pentru introducerea unui apel în fața unei instanțe pentru litigii de muncă și asigurări sociale. La acest quantum se adaugă, atunci când persoana obligată la plata taxei este o persoană fizică, o sumă care reprezintă 0,1 % din valoarea bazei de calcul a taxei, cu un plafon de 2 000 de euro. Articolul 8 din legea menționată este consacrat mecanismului de „[c]alcul[are] de către persoana obligată la plata taxei” și plății taxei.

Situația de fapt din litigiul principal și întrebările preliminare

14 Korota se află în reorganizare judiciară de la 16 iunie 2008.

15 La 16 iunie 2010, Juzgado de lo Mercantil n° 4 de Barcelona (Tribunalul Comercial nr. 4 din Barcelona) a pronunțat o hotărâre al cărei dispozitiv prevede:

„Aprobă planul de redresare propus de Korota la 9 aprilie 2010 și acceptat de creditorii. Executarea acestuia va trebui dovedită de Korota în fața prezentei instanțe la fiecare șase luni. Dispune încetarea administrării judiciare începând de la data prezentei hotărâri.”

16 În contractul de tranzacție încheiat între domnul Torralbo Marcos și Korota, aprobat la 25 iunie 2012 de grefa instanței de trimitere (denumit în continuare „contractul de tranzacție”), se precizează:

„1. [Korota] confirmă motivele concedierii și, în scopul exclusiv al tranzacției, recunoaște caracterul abuziv al acesteia. Oferă suma de 14 090 de euro cu titlu de despăgubiri, la care se adaugă 992,66 euro pentru lipsa preavizului și 6 563 de euro cu titlu de sumă netă solicitată în cadrul prezentului litigiu.

2. Întrucât [domnul Torralbo Marcos] a acceptat sumele menționate, ambele părți convin asupra rezilierii contractului de muncă dintre ele de la 27 februarie 2012.

[...]”

17 La 3 octombrie 2012, domnul Torralbo Marcos a sesizat instanța de trimitere cu o cerere de executare a contractului de tranzacție pentru motivul că Korota nu își îndeplinise angajamentele.

- 18 Prin ordonanța din 13 noiembrie 2012, instanța de trimitere a dispus executarea silită a contractului de tranzacție împotriva Korota. În aceeași zi, executarea a fost însă suspendată pentru motivul că Korota beneficia de un plan de redresare și nu exista niciun bun sesizabil anterior acestui plan.
- 19 Printr-o decizie din aceeași zi a grefei instanței de trimitere i s-a comunicat domnului Torralbo Marcos că se poate prezenta în fața Juzgado de lo Mercantil competent pentru a-și susține drepturile pe care le are împotriva Korota.
- 20 Domnul Torralbo Marcos a formulat o acțiune în reformarea acestei ordonanțe (recurso de reposición) pentru motivul că, întrucât Juzgado de lo Mercantil n° 4 de Barcelona a aprobat planul de redresare și a dispus încetarea administrării judiciare, executarea trebuia să continue potrivit articolului 239 din Legea privind funcționarea instanțelor pentru litigii de muncă și asigurări sociale (Ley Reguladora de la Jurisdicción Social).
- 21 Prin ordonanța din 3 ianuarie 2013, instanța de trimitere a respins acțiunea pentru motivul că ordonanța din 13 noiembrie 2012, citată anterior, rămânea în vigoare în lipsa unei ordonanțe de încetare a planului de redresare.
- 22 Domnul Torralbo Marcos și-a anunțat intenția de a formula apel (recurso de suplicación) împotriva acestei ordonanțe din 3 ianuarie 2013 în fața Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Curtea Supremă de Justiție a Cataloniei).
- 23 Întrucât nu a furnizat o dovadă eliberată de administrația financiară privind achitarea taxei prevăzute de ley 10/2012, domnul Torralbo Marcos a fost invitat, printr-o decizie din 13 martie 2013, să facă această dovadă în termen de cinci zile.
- 24 La 22 martie 2013, domnul Torralbo Marcos a formulat o acțiune în reformare (recurso de reposición) împotriva acestei decizii, invocând, în esență, faptul că nu era obligat să plătească taxa respectivă dat fiind că, pe de o parte, trebuia să i se recunoască dreptul la asistență judiciară gratuită, în calitate de lucrător și de beneficiar al regimului de securitate socială, conform articolului 2 litera d) din ley 1/1996 și, pe de altă parte, că ley 10/2012 este incompatibilă cu articolul 47 din cartă, întrucât instituie un obstacol disproporționat, contrar dreptului fundamental la o protecție jurisdicțională efectivă garantat prin acest din urmă articol.
- 25 Instanța de trimitere ridică problema conformității cu articolul 47 din cartă a unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care impune lucrătorului salariat obligația de a achita o taxă pentru a putea introduce un apel în cadrul unei proceduri de executare silită în vederea obținerii declarării judiciare a insolvabilității angajatorului, care deschide pentru acest lucrător accesul la instituția de garantare competentă, în conformitate cu Directiva 2008/94.
- 26 În aceste condiții, Juzgado de lo Social n° 2 de Terrassa (Tribunalul pentru litigii de muncă nr. 2 din Terrassa) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 1, articolul 2 litera f), articolul 3 alineatul 1, articolul 4 alineatul 2 litera a), articolul 4 alineatul 3, articolul 5 alineatul 3, articolele 6 și 7, precum și articolul 8 alineatele 1 și 2 din [ley 10/2012] se opun articolului 47 din [cartă] în măsura în care nu permit instanței naționale (a) să adapteze taxele judiciare sau să aprecieze proporționalitatea lor (în raport cu rațiunile pentru care statul le impune și cu valoarea stabilită a acestora, ca obstacol în calea accesului la protecția jurisdicțională efectivă) în vederea scutirii de la plata lor, (b) să țină seama de principiul efectivității aplicării normelor de drept al Uniunii și (c) să aprecieze importanța procesului pentru părți, având în vedere împrejurările cauzei, în condițiile în care neachitarea acestor taxe conduce la nejudicarea apelului introdus?

- 2) Articolul 1, articolul 2 litera f), articolul 3 alineatul 1, articolul 4 alineatul 2 litera a), articolul 4 alineatul 3, articolul 5 alineatul 3, articolele 6 și 7, precum și articolul 8 alineatele 1 și 2 din [ley 10/2012] se opun articolului 47 din [cartă], în măsura în care sunt aplicate în cazul unei proceduri speciale precum cea de drept social, în care este uzuală aplicarea dreptului Uniunii ca element fundamental al unei dezvoltări economice și sociale echilibrate în cadrul [Uniunii Europene]?
- 3) În sensul întrebărilor de mai sus, o instanță precum instanța de trimitere poate lăsa neaplicată o reglementare precum cea care face obiectul prezentelor întrebări, care nu permite instanței naționale (a) să adapteze taxele judiciare sau să aprecieze proporționalitatea lor (în raport cu rațiunile pentru care statul le impune și cu valoarea stabilită a acestora, ca obstacol în calea accesului la protecția jurisdicțională efectivă) în vederea scutirii de la plata lor, (b) să țină seama de principiul efectivității aplicării normelor de drept al Uniunii și (c) să aprecieze importanța procesului pentru părți, având în vedere împrejurările cauzei, în condițiile în care neachitarea acestor taxe conduce la nejudicarea apelului introdus?”

Cu privire la competența Curții

- 27 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în cadrul unei trimeri preliminare în temeiul articolului 267 TFUE, Curtea poate să interpreteze dreptul Uniunii numai în limitele competențelor care îi sunt atribuite (a se vedea în acest sens Hotărârea *McB.*, C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, punctul 51, precum și Ordonanța *Cholakova*, C-14/13, EU:C:2013:374, punctul 21, și Ordonanța *Schuster & Co Ecologic*, C-371/13, EU:C:2013:748, punctul 14).
- 28 În această privință, trebuie amintit că domeniul de aplicare al cartei, în ceea ce privește acțiunea statelor membre, este definit la articolul 51 alineatul (1) din aceasta, potrivit căruia dispozițiile cartei se adresează statelor membre numai în cazul în care acestea pun în aplicare dreptul Uniunii (Hotărârea *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, punctul 17).
- 29 Articolul 51 alineatul (1) din cartă confirmă jurisprudența constantă a Curții potrivit căreia drepturile fundamentale garantate de ordinea juridică a Uniunii au vocația de a fi aplicate în toate situațiile reglementate de dreptul Uniunii, însă nu în afara unor asemenea situații (a se vedea Hotărârea *Åkerberg Fransson*, EU:C:2013:105, punctul 19, și Ordonanța *Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio*, C-258/13, EU:C:2013:810, punctul 19).
- 30 Atunci când o situație juridică nu intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, Curtea nu este competentă să o examineze, iar dispozițiile eventual invocate ale cartei nu pot constitui, prin ele însele, temeiul acestei competențe (a se vedea în acest sens Hotărârea *Åkerberg Fransson*, EU:C:2013:105, punctul 22, Ordonanța *Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio*, EU:C:2013:810, punctul 20, Ordonanța *Dutka și Sajtos*, C-614/12 și C-10/13, EU:C:2014:30, punctul 15, precum și Ordonanța *Weigl*, C-332/13, EU:C:2014:31, punctul 14).
- 31 Trebuie, în consecință, să se examineze dacă situația juridică aflată la originea cauzei principale intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii.
- 32 În cadrul prezentei cereri de decizie preliminară, reglementarea națională în discuție în litigiul principal guvernează, la nivel general, anumite taxe din domeniul administrării justiției. Aceasta nu are ca scop punerea în aplicare a unor dispoziții ale dreptului Uniunii. În plus, acesta nu cuprinde nicio reglementare specifică în materie sau care să poată afecta reglementarea națională respectivă.
- 33 Pe de altă parte, obiectul procedurii principale nu privește interpretarea ori aplicarea unei alte norme de drept al Uniunii decât cea care figurează în cartă (a se vedea prin analogie Ordonanța *Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio*, EU:C:2013:810, punctul 21).

- 34 În plus, spre deosebire de cauza în care s-a pronunțat Hotărârea DEB (C-279/09, EU:C:2010:811), evocată de instanța de trimitere, care privea o cerere de asistență judiciară în cadrul unei proceduri în angajarea răspunderii statului introduse în temeiul dreptului Uniunii, din decizia de trimitere reiese că taxele judiciare în cauză în procedura principală privesc introducerea unui apel îndreptat împotriva ordonanței din 3 ianuarie 2013, citată anterior, prin care instanța de trimitere a respins cererea de executare silită a contractului de tranzacție formulată de domnul Torralbo Marcos în temeiul dreptului național, și anume articolul 239 din Legea privind funcționarea instanțelor pentru litigii de muncă și asigurări sociale.
- 35 Instanța de trimitere arată, desigur, că scopul final al demersurilor judiciare întreprinse de domnul Torralbo Marcos este acela de a avea acces la intervenția Fogasa în caz de insolvență a Korota, conform articolului 3 din Directiva 2008/94.
- 36 Trebuie, totuși, să se constate că, în stadiul actual al procedurii principale, situația în cauză nu intră în domeniul de aplicare al acestei directive, nici, din perspectivă generală, în cel al dreptului Uniunii.
- 37 Astfel, după cum a arătat Comisia Europeană, din termenii articolului 2 alineatul (1) din Directiva 2008/94 reiese că problema dacă trebuie să se considere că un angajator se află în stare de insolvență, în sensul acestei directive, ține de aplicarea dreptului național, precum și de o decizie sau de o constatare a autorității naționale competente.
- 38 Or, chiar dacă, desigur, potrivit indicațiilor conținute în decizia de trimitere, Korota a fost plasată în procedură de reorganizare judiciară în luna iunie 2008, această decizie nu cuprinde totuși niciun element concret care să permită să se considere că întreprinderea respectivă ar fi, în stadiul actual al procedurii principale, în stare de insolvență, în conformitate cu dispozițiile pertinente ale dreptului spaniol.
- 39 Dimpotrivă, din indicația instanței de trimitere, potrivit căreia acțiunea domnului Torralbo Marcos având ca obiect executarea silită a contractului de tranzacție vizează obținerea unei constatări judiciare a insolvabilității Korota, rezultă că această întreprindere nu este considerată, în acest stadiu, în stare de insolvență în temeiul dreptului spaniol.
- 40 Faptul că prin demersurile sale domnul Torralbo Marcos urmărește, potrivit indicațiilor instanței de trimitere, obținerea unei astfel de constatări a insolvabilității pentru a beneficia de intervenția Fogasa conform articolului 3 din Directiva 2008/94 nu este suficient pentru a considera că situația în discuție în litigiul principal intră, din acest stadiu al procedurii, în domeniul de aplicare al acestei directive și, în consecință, al dreptului Uniunii.
- 41 Trebuie să se mai arate că, după informațiile furnizate de instanța de trimitere, aceasta a respins, în ordonanța din 3 ianuarie 2013, citată anterior, care este atacată cu apel de domnul Torralbo Marcos, cererea acestuia din urmă având ca obiect executarea silită a contractului de tranzacție pentru motivul că, în esență, continuarea acestei executări silite depinde de o decizie a instanței comerciale competente, în fața căreia domnul Torralbo Marcos a fost invitat să își susțină drepturile.
- 42 Această ordonanță nu prejudică problema insolvabilității Korota, nici a eventualului drept al persoanei interesate la suportarea de către instituția de garantare competentă a creanțelor sale sociale neachitate, în conformitate cu Directiva 2008/94, în ipoteza în care Korota ar fi declarată în stare de insolvență în conformitate cu dispozițiile naționale pertinente.
- 43 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că situația juridică aflată la originea cauzei principale nu intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii. În consecință, Curtea nu este competentă să răspundă la întrebările adresate de Juzgado de lo Social n° 2 de Terrassa.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 44 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

Curtea de Justiție a Uniunii Europene nu este competentă să răspundă la întrebările adresate cu titlu preliminar de Juzgado de lo Social n° 2 de Terrassa (Spania).

Semnături